

10. SINIF 2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SINAV SORULARI

1)Aşağıda Mehmet Rauf'un Eylül adlı romanından bir parça verilmiştir.

Sabahleyin uyanır uyanmaz Suat'ın ilk işi hizmetçiye "Dadım gitti mi?" diye sormak oldu. Kız, ihtiyar kadının erkenden indiğini haber verince memnun, kalkıp camları açtırdı. Bol bir güneş gecenin rutubetini silip, bitap buharlar hâlinde oraya buraya dolamış, rüzgârsız havada bunlar asılmış kalmıştı. Ta uzakta, üzerinde tek tük köşklerle ağaçlar kaynaşan bir ovanın ötesinde ufka kadar deniz görünüyordu.Süreyya'ya "Acaba Necip Bey gitti mi?" diye sordu. Süreyya bir koltuğa uzanmış düşünüyordu; bunun üzerine kalktı, "Sahi... Ama daha gitmemiştir. Gidecek olsaydı gece veda ederdi. Dur bir kere bakayım..." dedi ve camlı kapıyı açarak, köşkün üç tarafını çevreleyen balkonda yürüyüp öbür cephede bir pencerenin önünde durdu. Necip, pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturuyordu.

"Ben seni uyuyor zannetmiştim."

"Ooo! Saat bir, bu zamana kadar uyumak için insan miskin olmalı! Hele ben buranın asıl sabahını severim. Şehrin gürültüsü içinde yaşadıkça insana biraz sükûn, biraz kır, bir iki kuş sesi pek hoş geliyor."

"Evet, burada eğreti oturduğunu bildiğin için sana öyle gelir..."

Necip ileride kütüklerin arasında entarisiyle dolaşarak yanındaki bağcı ile bir şeyler konuşan beyefendiyi göstererek:

“O hiç sizin gibi düşünmüyor!” dedi.

Süreyya hiddetle omuzlarını kaldırdı:

“O da eğer bu sene bir salkım üzüm alabilirse...”

Güneş tatlı bir okşayışla sıcaklığını duyurmaya başlamış, pencerelerden giren ışık içerinin yarı gölgesinde güler yüzlü parıltılarla resimleşiyordu.

Sessizlik içinde hafif sesle bahçede konuşan beyfendinin lakırdılarını işitiyorlardı.Süreyya: “Annem geliyor.” dedi.Balkonun öbür tarafından annesi geliyordu.Gülerek bahçede kocasını gösterdi.Süreyya başını sallayarak :

“Gördük.” dedi.

Bu parçada realizm akımının özelliklerinden ikisini parçadan örnek vererek yazınız.

CEVAP : Mehmet Rauf’un Eylül adlı romanı da tıpkı Aşk-ı memnu gibi yasak aşk temasını realist düzlemde işleyen psikolojik bir romandır. Rauf bu romanı yazarken Aşk-ı Memnu etkisinde kaldığını söyler. Karakterlerimiz de birbirilerine benzer. Lakin aşk-ı memnu hayattandır. Eylül ruhsal çalkantılardan ibaret kalmış ve hayati değildir. Eylül romanındaki aşık karakterlerin yani Suat ve Necip’in hüznü eylül ayının sonbaharlarına benzetilir. Mehmet Rauf bu romanı gözlemleyerek değil, Aşk-ı memnu tesiri ile yazdığı için roman sürükleyicilikten uzak kalmıştır. Hayattan doğmamış olan bu roman gündelik , küçük ve basit hadiselerle oyalanır. Bu yüzden ki Suat ve Necip’in aşkı bir ateş çemberine girmeden son bulmuştur.

Realizm akımında konu gerçek hayattan alınır.Verilen parçada yaşanmış ya da yaşanabileceğinden şüphe

edilmeyecek bir olay mevcuttur.Süreyyanın bir koltuğa uzanıp düşünmesi,Necibin pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturması,güneşin tatlı bir okşayışla sıcaklığını duyurmaya başlamış olması gibi basit olaylar günlük yaşamın doğal akışına uygun olarak işlenmiştir.Yine realistlerin toplumun her kesiminden insanlara ve sıradan kişilere ve olaylara da sıkça rastlanmaktadır.Verilen parçada toplumun hem üst hem de alt tabakasından şahıslara birlikte yer verilmiştir.Özellikle Suatın hizmetçiye "Dadım gitti mi?" Diye sorması ve kızın ihtiyar kadının erkenden indiğini haber vermesi gibi ve Necip ileride kütüklerin arasında entarisiyle dolaşarak yanındaki bağcı ile bir şeyler konuşan beyefendiyi göstermesi gibi tasvirlerde realizme uygundur.

2)Aşağıda Turgut Özakman'ın Ocak adlı tiyatro oyunundan bir parça verilmiştir.

SAFİYE : Ne oldu yine ?

TARIK :Tuz kutusunun içinde diş macunu ile ayakkabı çekeceği var.Yağ tenekesinden turşu çıkıyor...Soğanı bulurum diye ekmek tenekesini açıyorum.İşe bak ,onda da ekmek var.Haydi canımınsan elini attı mı bilmeli ,kerpeten nerede ,eğe nerde,tornavida nerde,pense nerde...Böyle yemek pişer mi?

NİHAT :Baba ,bana bırak bu işi sen ,gel anneme yeni projelerinden bahset.(Mutfak tarafına yürür.)

SAFİYE :Gene mi ?

TARIK :(Ellerini önlüğüne kurulayarak yaklaşır)Gene mi deme ,gözünü seveyim.Bu takside iş yok.Çok iyi hesaplamıştım ama tutmadı.Baksana tanrının günü kaza,arıza ,ceza...Hergün biraz daha eskiyor.Para da

biriktiremiyoruz.Senin anlayacağın beş para etmez bir didinme.Uğraş dur.Bugün düşündüm ,taşındım.Bütün hesaplarımı yaptım.Nihat'ın da aklı yattı.Değil mi Nihat ?

NİHAT :(Ocak başında kutuları ,kavanozları yerlerine kaldırır)Evet baba.

TARIK :Bak ne düşünüyorum.Tamirhaneyi de ,taksiyi de iyi bir fiyatla elden çıkaralım.En aşağı 20000 lira eder.Dur sakın itiraz edeyim deme .Önce bir dinle ağzının suyu akacak.Kafa bu Safiye ,kafa.Bugün valla durup dururken aklıma geldi.Bir yerde küçük bir toprak yani açıkcası küçük bir çiftlik alalım.Kaleme kağıda vurduğum harika bir iş bu.Öyle bir karlı ki ...Ölünceye kadar kimseye muhtaç olmadan ,bey gibi yaşar gideriz.İnsanın böyle bir işi oldu mu ,şerefsizim sırf keyif için hastalanır be ...(Endişe ile) Ne dersin ?

SAFİYE : (Bıkkın)Sen bilirsin Tarık .

Bu parçadaki şahıs kadrosu, zaman ve mekânın özelliklerini yazınız. Zaman unsurunun şahısların diyalogunu nasıl etkilediğini açıklayınız.

CEVAP :

İlk kez 1962 yılında sahnelenmiştir. Oyun üç perdeden oluşmaktadır. Ana karakterler şahıs kadrosu 7 tane olmak üzere; Fazıl, Tarık, Özcan, Nihat, Safiye, Büyükanne, Sevda'dır.Mekan evleridir. 1960'lı yılların Türkiye'sinde yedi kişilik bir işçi ailesinin, aynı evde dönemin ekonomik sıkıntılarına ek olarak birlikte yaşamının getirdiği sorunları, her şeye rağmen aile fertlerinin birbirlerine tutunarak var olma

mücadelelerini, dönemin toplumsal koşullarına da işaret ederek gözler önüne sermektedir.

Bir dönem oyunu olan "Ocak" seyirciyi 1960'lı yılların Türkiye'sine kısa bir zaman yolculuğuna çıkarıp, seyircinin bugünü daha kolay anlamasına yardımcı olma amacını hedefliyor. Hayal, yenilgi ve yokluk arasında 60'ların Türkiye'sinde bir ailenin hayata dair var olma çabası. Çekip gitmeye inat, bir ocağın etrafında bir arada olmaya, birlikte yaşamaya övgü. Aile ,biraradallığının kent yaşamı acımasızlığına direnme ve ayakta kalma sürecini anlatır. Ailenin hayatta ekonomik olarak var olma çabasının içeriği etkilediğini söyleyebiliriz.

3) Bizi iyilik kurtaracak ancak kendine iyilik yapabilmek için başkasına iyilik yapmayı öğrenmelisin.

Bu cümlelerin; anlamına, yapısına, yüklemine yerine ve türüne göre çeşidini aşağıdaki ilgili boşluklara yazınız.

Anlamına Göre: .....

Yapısına Göre: .....

Yüklemine Yerine Göre: .....

Yüklemine Türüne Göre: .....

4) Giriş , gelişme ve sonuç bölümlerinin olduğu kısa bir hikaye yazınız. (Yazınız , hikaye türünün özelliklerine, cümle sayısına, imla ve noktalama kurallarına uygunluk ile farklı cümle yapıları ve türlerini kullanma bakımından değerlendirilecektir.)

5) İslâm'ın kabulünden sonra Türk klâsik edebiyatının, Türk dil ve Türk kültür tarihinin ilk ve önemli eserlerinden olan Atebetü'l-Hakayık, içeriği itibariyle insan davranışlarını konu alan çok yönlü dînî-ahlâkî didaktik bir eserdir. Karahanlı Dönemi Hakaniye Türkçesi eserlerinden biri olmakla beraber Çağatay Türkçesi özellikleri de gösteren Atebetü'l-Hakayık yalnızca Türk dili ve edebiyatı tarihi bakımından değil, aynı zamanda Türk sosyo-kültürel hayatı, Türk dil ve kültür arkeolojisi açısından da önemli bir kaynaktır. Kısaca; Edib Ahmed b. Yüknekî bu eserle içinde yaşadığı toplumu millî ve dînî öğretiye uygun olarak eğitmeyi hedeflemiştir. Eğitim; bilgi ve davranışın ideal bir sentezidir. Eğitim ve bilgi kişinin konuşmasında, davranışlarında görülüp gözlenebilen bir olgudur. Edib Ahmed b. Yüknekî, bu eserinde Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig'de, idealize ettiği eğitilmiş, bilgili, mutlu ve huzurlu millî kaynaklardan millî bir kültür ve şuurla donatılıp yetiştirilmiş insanlardan oluşan toplum profilinden dînî referansları dikkate alan daha çok dînî yönü güçlü bir insan ve toplumsal hayata yönelmiştir. Bu değişimde şüphesiz toplumsal hayatta gözlenen ve giderek artan İslâm etkisi ve İslâmî öğretiyi de göz önüne almak gerekir. Ahmet Caferoğlu'na göre Atebetü'l-Hakayık: "Konu, yapı, gaye ve en önemlisi şive bakımından tamamıyla Kutadgu Bilig, Sofiyâne karakteri ile de Ahmet Yesevî etkisi altında kalan "Atebetü'l-Hakayık" devri için geniş bir yayılım sahası bulmuş, yerine göre, başka başka adlar almıştır" (Caferoğlu, 974: 75).

Bilindiği üzere bilme ve öğrenmenin görsel ve işitsel iki yolu vardır: Okumak ve dinlemek. Öğrenmenin gerçekleşmesi için bu iki yol ve yöntemden en az

birinin kullanılması gerekir. Kutsal kitabın ilk emri "oku" iken, Mevlânâ da ünlü eseri Mesnevî'ye "dinle" diyerek başlamıştır. Okuma yazma bilmeyen kişiler için dinlemek daha da önem kazanır. "Dilini sıkı tut, gel, sözünü kısa kes; dil korunursa, kendin korunmuş olursun! Resûl: "İnsanı yüzükoyun âteşe atan dildir" dedi. Dilini sıkı tut, yüzünü ateşten kurtar. (Arat, 1992: 88). Edib Ahmed'in bu dörtlükteki öğüdü; dilini muhafaza ve iletişim sürecinde kısa ve öz konuşmanın kişi için faydası olmuştur. Kısa ve öz anlatım dinleyeni sıkmayan bir davranıştır. Atebetü'l-Hakayık bilindiği gibi millî-dînî karakterli bir edebî eserdir. Dörtlükteki anlatım formu eseri bu özelliğini destekleyecek niteliktedir. Edib Ahmed, dilin korunması hususundaki tezini kuvvetlendiren bir hadisi "iktibas" ederek düşüncesini güçlü bir dayanakla kuvvetlendirmiştir.

Bu metinden hareketle, Atebetü'l-Hakayık ile ilgili insan davranışları ve konuşma adabıyla ilgili neler söylenilebilir?

CEVAP: Türk dili ve edebiyatının dînî-ahlâkî eserlerinden biri olan Atebetü'l-Hakâyık'da Edib Ahmed, dînî referanslarla insana konuşma âdâbını öğretip, eğitmeyi hedeflemiştir. Eğitim; bilgi ve davranışın ideal bir sentezidir. Eğitim ve bilgi kişinin konuşmasında, davranışlarında görülüp gözlenen bir olgudur. Bunun içindir ki Edib Ahmed eserinde konuşmaya özel bir önem ve yer vermiştir. Hiç şüphesiz toplum içinde konuşma usûl ve adâbı, kişiler arasındaki sağlıklı iletişim açısından önemlidir. Bilindiği üzere toplumlar her devirde değişik kültürler etkisinde bulunabilir. Dil ve kültürde de bu etkileşim alanlarından

biridir. Din birliği dile yeni kelime ve kavramların girme sebeplerinden biri olarak kabul edilir. Bir toplumun milli hafızası olarak kabul edilen dil, kültürünün de taşıyıcı unsurudur.

6)Romantizm akımının Türk edebiyatında önde gelen temsilcilerinden öcünü yazınız.

CEVAP :Namık Kemal ,Ahmet Mithat ,Recaizade Mahmut Ekrem .

7)Aşağıda Őinası'nın Őair evlenmesi adlı tiyatrosundan bir parça verilmiştir.

HİKMET EFENDİ :Ey benim sevgili dostum!

MÜŞTAK BEY :Daha bitmedi mi ?

HİKMET EFENDİ :Vay,dur bakalım başlayalım.

MÜŞTAK BEY :Amma uzunmuş ha !

HİKMET EFENDİ :Benim gibi bir dostuna danışmadan evlendiğine tövbe mi ?

MÜŞTAK BEY:Aman sen de günah mı çıkarıyorsun nedir bu ?

HİKMET EFENDİ :İşte kendi çıkarı için aşk ve muhabbet tellalliğina kalkışan kılavuz kısmının sözüne gvenenin hali budur.

MÜŞTAK BEY :Ah a kardeş ,gideceğin yere amma geç kalıyorsun haa.öyle işinden geri kaldığına asla razı olmam.

HİKMET EFENDİ :Sen ve eşin birbirinizi yakından tanıdığınız halde ,evlenirken ne belalara uğradınız bak.

MÜŞTAK BEY :Vay ,evlenmezden evvel istihareye yatmak istiyordum,her nasılsa unutmuşum.Aman ,aklımda iken varayım ,uykuya dalayım.Göreceğim rüyaları yine sana tabir ettiririm.

HİKMET EFENDİ :Ya birbirlerini hiç tanımadan ev-bark kuranların hali nasıl olur ?Bir de onu düşün.
Bu parçanın yazılış amacını ve temasını yazarak kısaca açıklayınız.

CEVAP :Yazılış amacı :Metnin amacı halkı eğitmek ,bilgilendirmek ve görücü usülünün yanlışlığını ve olumsuz sonuçlarını halka tiyatro yoluyla göstermektir.

Temel çatışma :Geleneklerin bireylerin hayatı üzerindeki olumsuz etkileri ve gelenekçiliğin ikiyüzlülüğüdür.

Teması :Görücü usülü ile evlenmenin yanlışlığı

Ana fikir :Eserden çıkarılabilecek ana fikir ;görücü usulüyle evlenmenin ne kadar tehlikeli ve yanlış olduğudur.

8).....

Bu parçada öne çıkan anlatım biçimlerini parçadan örnek vererek yazınız.(BU SORUYU PARAGRAF KİTABIMDAN ÖRNEK VERİYORUM)

9)Bir hatıranızı en az beş cümleyle yazınız.

(Yazınız; hatıra türünün özelliklerine, cümle sayısına, imla ve noktalama kurallarına uygunluk ile farklı cümle yapıları ve türlerini kullanma bakımından değerlendirilecektir.)

CEVAP :

Geçtiğimiz yılın Haziran ayı idi. Yaz aylarına girecek olduğumuz günlerde oldukça sıcak bir gün yaşıyorduk. Tatil için yola koyulmuştuk. Hazırlıklarımızı tamamladıktan sonra valizlerimizi hazırlayıp bagaja yükledik. Artık gitmek için hazırдық.

Sabah saatlerinde yola çıkmıştık. Yolda yeni açmış ağaçların yemyeşil güzelliği ve cıvıldaayan kuşların sesleri ile güne başlamıştık. Yolda giderken manzarayı izliyor bir yandan da eski anılara dalıyordum. Ailem ile birlikte yapmış olduğum bu seyahatim oldukça eğlenceli geçiyordu. Derken gideceğimiz alana 100 kilometre kala arabamız arıza yapmıştı. **Araba** arıza yaptıktan sonra hemen sağa çektik ve arabanın durumuna baktık. Araba hararet yapmıştı ve su kaynatmıştı. Bu durumda yola devam edemezdik. Hararetin geçmesi için bir süre bekledik ve yol yardım ekibini aramıştık. Yol yardım ekibi aracımızın yanına geldikten sonra bizleri gideceğimiz yere kadar götürdü ardından da arabamızı sanayiye götürmüştü.

10)

2020'nin en çok 'aranan' gemisi: Oruç Reis

10:00 04.01.2021 (güncellendi: 20:23 10.08.2021)

Marine Traffic'in paylaştığı verilere göre 2020 yılında en çok 'aranan' gemi, Doğu Akdeniz'de faaliyet gösteren sismik araştırma gemisi Oruç Reis oldu.

Gemilerin hareketleri ve limanlardaki mevcut konumları hakkında gerçek zamanlı bilgi sağlayan Marine Traffic adlı internet sitesi, 2020 yılının en çok aranan beş gemisini sıraladı.

Aydınlık'tan Tevfik Kadan'ın **Marine Traffic verilerinden derlediği haberine göre** 2020 yılında tüm dünyadaki kullanıcılar tarafından en çok aranan gemi Oruç Reis oldu.

Yıl boyunca Doğu Akdeniz'de faaliyet gösteren sismik araştırma gemisi Oruç Reis, özellikle yılın ikinci yarısında ABD ve AB'nin Türkiye karşıtı faaliyetlerinin odağı olmuştu.

Oruç Reis'in çalışmaları nedeniyle Türkiye'ye yaptırımlar gündeme gelmiş, mart ayındaki AB Liderler Zirvesi için hazırlık yapılması kararlaştırılmıştı. Ülkemizin deniz yetki alanları başta olmak üzere tüm denizlerde arama ve araştırmaların etkin bir şekilde icra edilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar koordinasyonunda MTA ve Savunma Sanayii Müsteşarlığı işbirliğinde 2012 yılında tamamen yerli imkanlarla inşasına başlanan ve ileri teknoloji ürünü birçok bilimsel ve teknik ekipmanla donatılan ORUÇ REİS milli araştırma gemisinin 23 Haziran 2017 tarihinde geçici kabulü yapılmıştır. 2017 yılı Ağustos ayı içerisinde operasyon test, eğitim ve tecrübe faaliyetlerine başlanmıştır.

ORUÇ REİS Araştırma Gemisi, modern sevk ve manevra sistemleriyle birlikte, jeofizik (2B/3B derin sismik, gravite, manyetik) sistemler ve deniz tabanı ayrıntılı görüntüleme/haritalama sistemleri, fiber-optik haberleşme kabloları , uzaktan kumandalı sualtı aracının (ROV) yanı sıra, su kolonu ve deniz tabanından jeolojik örnekleme yapabilecek ekipmanla donatılmış olup, gemide alınan verilerin işlenmesi, analizi ve değerlendirmesine yönelik jeoloji, jeofizik, hidrografi, oşinografi ve biyoloji araştırma laboratuvarları yer almaktadır. Gemi depreme sebep olan fayların belirlenmesinden, derin denizlerdeki kirlilik oranlarının bilimsel çalışmalarına kadar bir çok alanda katkı verebilecektir. Özel sektör kuruluşları veya üniversiteler tarafından derin ve açık denizlerde yapılması planlanan mühendislik veya araştırma amaçlı projeler, deprem, iklim değişikliği, ekolojik araştırmalar için gerek duyulan çalışmalar doğrultusunda imkanlardan yararlanılacaktır.^[1] ORUÇ REİS gemisi ile petrol ve doğal gaz araştırmalarının yanı sıra kara alanlarımızın deniz altındaki devamlılıklarının izlenmesi bağlamında kıta sahanlığı gibi stratejik öneme haiz bilimsel araştırmalar da etkin bir şekilde icra edilebilecektir. 86 metre boyu, 23 metre genişliğinin yanı sıra sismik operasyon kabiliyeti, ekipman ve laboratuvar imkânlarıyla RV Barbaros Hayreddin Paşa'yı geride bırakacak. MTA'ya (Maden Tetkik Arama) yaklaşık 300 milyon lira mâl olan sismik arama gemisi, ülkemizin petrol ve doğalgaz arama

kabiliyetini artıracığı gibi, denizlerimizdeki maden potansiyelinin araştırılması noktasında da yeni ufuklar açacaktır. Gemide yer alan uluslararası standartlarda bir helikopter platformu, 12 tonluk bir helikopterin gece-gündüz iniş ve kalkışına da imkan sağlamaktadır.^[1]

Toplanan veriler kurum personeli tarafından değerlendirilerek, gerekli noktalarda sondaj lokasyon tayininin tümüyle yerli personel tarafından yapılması amaçlanıyor.^[1]

Bu haber metninin konusu, amacı ve hedef kitlesini yazınız.

CEVAP :Milli araştırma gemisi Oruç Reis'in özelliklerinden bahsedilmektedir. Amacı Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de yeni NAVTEX (Denizcilere Duyuru) ilanıyla birlikte görev yerine ulaşan milli sismik araştırma gemisi MTA Oruç Reis (Turkuaz), ülkemizin deniz yetki alanları başta olmak üzere, ilişkiler geliştirdiğimiz bütün ülkelerle beraber tüm denizlerde arama ve araştırma faaliyetlerinde bulunabilmektir. Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı tarafından 21 Temmuz-2 Ağustos tarihleri arasında Navtex ilan edildi ve Oruç Reis sismik araştırma gemisinin Yunan adası Kastellorizo'nun güneyinde ve doğusunda sismik araştırmalar yapacağı açıklandı. Türkiye'nin ilk milli ve yerli sismik araştırma gemisi **denizin derinliklerine inerek doğal kaynakların yüzeye çıkarılmasına olanak sağlamaktadır. Petrol, maden ve doğalgaz zenginliklerini bularak yüzeye çıkarmak için sismik araştırmadan faydalanılmaktadır.**

11) Aşağıdaki iki cümlelerin yapılarına göre türünü altlarına yazınız.

Avcı ,avını görür;avına görünmez!

.....

Asalet,terbiyeyi soydan almaktır;kıymeti değil zira sonradan görme kedinin terbiyesi fareyi görene kadardır!
